

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעה ע"א

סיבות למיתת רחל

ובא וראה אין מקטרג נמצא על האדם אלא בשעת הסכנה, ולפי שיעקב איחר נדרו שנדר לפני הקדוש ברוך הוא, נתגבר הדין על ידי המקטרג שקטרג על יעקב, ותבע דין בשעת הסכנה שהיתה רחל בה, אמר לפני הקדוש ברוך הוא, והרי יעקב נדר נדרו ולא שילם, והרי הוא תקיף מכולם, בעושר ובבנים בכל מה שנצרך, ולא שילם נדרו שנדר לפניך, ולא לקחת עונש ממנו, מיד **"וַיִּתְּלַד רַחֵל וַתִּקְשׁ בְּלֶדְתָּהּ"**, מהו **"וַתִּקְשׁ"**, שנתקשה הדין למעלה אצל מלאך המות, ונענש יעקב בזה, מה הטעם, לפי שכתוב: **"וְאִם אֵין לָךְ לְשַׁלֵּם לְמַה יִּקַּח מִשְׁכָּבְךָ מִתַּחְתֶּיךָ"** (משלי כב, כז), ועל כן מתה רחל, שנמסר הדין ליד מלאך המות.

רבי יוסי אמר, כתוב: **"קָלַלְתָּ חַנּוּם לֹא תִבָּא"** (משלי כו, ב), וביארו לו בוי"ו, שאם קללת צדיק היא, אפילו אם לא נתכוון בה, כיון שיצאה מפיו לוקחה יצר הרע ההוא ומקטרג בה בשעת הסכנה, יעקב אמר, **"עַם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה"**, ואף על פי שהוא לא ידע, לקח לו לדבור הזה שטן ההוא שנמצא תמיד אצל האנשים, ועל כן למדנו לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן, לפי שהוא נוטל דבור ההוא ומקטרג בו למעלה ולמטה, כל שכן דבור של חכם או דבור של צדיק, ועל שתי אלה נענשה רחל.

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעה ע"א

יעקב עשה מצבה על כפר רחל

"וַיִּצַב יַעֲקֹב מִצְבֵּה עַל קְבֻרָתָהּ", אמר רבי יוסי, מה הטעם, בשביל שלא יתכסה מקומה עד היום שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, כמו שנאמר: **"עַד הַיּוֹם"**, עד יום ההוא ממש, רבי יהודה אמר, עד היום שתחזור השכינה בגאולתם של ישראל במקום ההוא, כמו שכתוב: **"וַיֵּשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרֵיתֶךָ נָאִם ה' וְשָׁבוּ בָנִים לְגִבּוֹלָם"** (ירמיהו לא, טז), וזו השבועה שנשבע לה הקדוש ברוך הוא, ועתידים ישראל כאשר יחזרו מן הגלות לעמוד אצל קבר ההוא של רחל ולבכות שם, כמו שהיא בכתה על גלותם של ישראל, ועל כן כתוב: **"בְּבִכֵי יָבֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילִם וגו'"** (ירמיהו לא, ח), וכתוב: **"כִּי יֵשׁ שָׁכָר לְפַעֲלֶתֶךָ"** (שם פסוק טו), ובשעה ההיא עתידה רחל שנקברה בדרך לשמח עם ישראל, ועם השכינה.

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעה ע"ב

המעשה של ראובן עם בלהה

"וַיְהִי בְשָׁפְן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַהִיא וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה וגו' וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר", רבי אלעזר אמר, **"וַיְהִי בְשָׁפְן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַהִיא"**, שהרי לאה ורחל מתו, ולקח

הבית מי שלקח^[מט], וכי תעלה על דעתך שראובן הלך ושכב עם בלהה, אלא כל הימים של לאה ורחל שרתה השכינה עליהן, ועתה שמתו לא נפרשה השכינה מן הבית, ושכנתה בבית באהל בלהה, ואף על פי שהשכינה היתה צריכה לקחת הבית כראוי^[נ], מכל מקום לולא שיעקב לא היה נמצא בזיווג של זכר ונקבה, לא היתה השכינה שורה שם בבית בהתגלות, ועל כן שרתה השכינה באהל בלהה, ובא ראובן, לפי שראה שבלהה ירשה מקום אמו, הלך ובלבל המטה, ועל שהיה שם השראת השכינה, כתוב בו: **"וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה"**.

רבי ייסא אמר, שישן על המטה ההיא, ולא היה חושש לכבוד השכינה, ולפיכך לא נפגם ממנין השבטים, ובא הכתוב ועשה החשבון, ולפיכך כתוב: **"בְּכוֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן"**, והוא נעשה ראש של כל השבטים.

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעו ע"א

רבי חייא אמר, **"וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה"**, חס ושלום שהוא שכב עמה, אלא לפי שעכבה מלשמש עם אביו תשמיש של מצוה, וזהו בלכול המטה, ועשה לנגד השכינה מעשה זה, שבכל מקום שתשמיש של מצוה נמצא, תשרה השכינה על מקום ההוא ונמצאת שם, ומי שגורם לעכב תשמיש של מצוה, גורם שתסתלק השכינה, ועל כן כתוב: **"כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֲזַחֲלֶלְתָּ יְצוּעֵי עֲלֶהָ"**, ובשביל זה כתוב: **"וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה פִּלְגֶשֶׁת אֲבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עָשָׂר"**, כולם היו במנין, ולא נגרע מזכותם כלום.

רבי אלעזר אמר, מפני מה בתחלה ישראל, ואחר כך יעקב, שכתוב: **"וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עָשָׂר"**, אלא כאשר בא ראובן ובלבל אותה המטה, אמר הלא שנים עשר שבטים נצרך לאבי להעמיד בעולם ולא יותר, ועתה רוצה להוליד בנים, אפשר שאנחנו פגומים שהוא מבקש להוליד אחרים כמקדם, מיד בלבל אותה המטה, ונתעכב תשמיש ההוא, ועשה בזה בזיון נגד השכינה ששרתה על מטה ההיא.

ועל כן כתוב: "וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל", שהרי בשם זה נתעלה תוך שנים עשר הנסתרים^[נא], שהם **"ב נהרי אפרסמון הטהור, "וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עָשָׂר"**, אלו י"ב שבטים שהשכינה מתקשטת בהם, ומי הם, אלה שהתורה חזרה ועשתה להם חשבון כמקדם, כולם קדושים כולם ראויים אצל השכינה, להסתכל בקדושת רבונם, שאילו עשה מעשה ההוא, לא היה נחשב ראובן במנין, ועם כל זה נענש, שנטלה בכורתו ממנו, ונתנה ליוסף, כמו שכתוב: **"וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא הַבְּכוֹר וּבְחֻלּוֹ יְצוּעֵי אָבִיו נִתְּנָה בְּכֹרְתוֹ לְבְנֵי יוֹסֵף"** (דברי הימים א' ה, א).

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעז ע"א

עשו מכר ליעקב את כל חלקי הקדושה

"וְאֵלֶּה תְּלֻדֹת עֶשָׂו הוּא אָדָם", אמר רבי יוסי, בא וראה בחיי יצחק לא נמנו בני עשו, כמו שנמנו בני יעקב, שהרי טרם שמת יצחק נמנו בני יעקב, אבל בעשו מה כתוב: **"וַיִּגְוַע"**

זיו הזוהר

שהשכינה במערב. מט. היינו השכינה הקדושה. לעסוק בתשמיש. נא. היינו האורות הנקראים י"ב נ. ונראה לכאורה שבשביל זה לא היה לו ליעקב גבולי אלכסון, שעל ידם נשפע השפע לי"ב שבטי

יִצְחָק וַיֵּמֶת וַיֵּאֱסֹף אֶל עַמּוּי זָקֵן וּשְׁבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֶשֶׂו וַיַּעֲקֹב בְּנָיו, אחריו מה כתוב: "וַאֲלֵה תִלְדוֹת עֶשֶׂו הוּא אָדוֹם"^[ג], מה הטעם, לפי שהרי בחלקו ובנחלתו וגורלו של יצחק אינם אלא יעקב ובניו, ולפיכך יעקב ובניו הם חלקו של הקדוש ברוך הוא ונכנסים בהחשבון, אבל עשו שאין הוא בהחלק של צד האמונה, עושה חשבון שלו לאחר שמת יצחק, ונפרד חלקו למקום אחר.

בא וראה לאחר שמת יצחק ועשו נפרד לצד שלו, מה כתוב: "וַיִּקַּח עֶשֶׂו אֶת נַשְׂיוֹ וגו' וַיֵּלֶךְ אֶל אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אַחִיו", שהניח לו ליעקב הקרן והריוח, שעבוד מצרים וארץ כנען, ומכר לו חלקו מן מערת המכפלה, והלך לו מן הארץ ומן האמונה ומחלקו שהלך לו מן הכל.

בא וראה כמה היה חלקו של יעקב טוב בכל, בשביל שלא נשאר עשו עמו, ונפרד ממנו והלך לו לחלקו ולגורלו, ונשאר יעקב אוהז ובנחלת אביו ובנחלת אבותיו^[ג], ועל כן "וַיֵּלֶךְ אֶל אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אַחִיו", מהו מפני יעקב אחיו, שלא רצה חלקו ונחלתו וגורל האמונה של יעקב, אשרי חלקו של יעקב, עליו כתוב: "כִּי חֵלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ"^(דברים לב, ט).

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעח ע"א

ענה לפי שהיה ממזר לימדו אותו הרוחות להביא ממזרים בעולם

"וַאֲלֵה בְנֵי צְבָעוֹן וְאֵיה וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיָּמִם בְּמִדְבָּר", אמר רבי אלעזר, הכתוב הזה נתבאר, אבל בא וראה שאין הם אותם, שכתוב בהם: "הָאֵמִים לְפָנִים יֵשְׁבוּ בָהּ וגו' וּבְנֵי עֶשֶׂו יִירָשׁוּם וגו'"^(דברים ב, יב), אבל אלו שאומר הכתוב: "אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיָּמִם בְּמִדְבָּר", ימם כתוב, אלו היו בריות משונות.

שכאשר נגרש קין מעל פני הארץ, כמו שכתוב: "הֵן גִּרְשִׁית אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵי אֶסְתֵּר", וכתוב: "וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נֹד", מבני בניו של רוחות ושדים ומזיקים, אלה נתקימו, שהרי כשנצרך להתקדש יום השבת, נבראו מצד ההוא רוחות עומדים, ערומים בלי גוף, ואלה אין הם לא מן יום השבת ולא מן יום הששי, ונשארו אלה שני הימים בהם בספק, ולפיכך לא נתקימו לא מיום זה ולא מיום זה, והלכו והתפשטו בצד ההוא של קין, ונתגשמו בצד ההוא, ולא נתגשמו להתקיים בהגשמיות תמיד, ונקראים ימם חסר שלא נתקימו לא ביום ו' ולא ביום ז', ונראים לאנשים, והוא מצא אותם, ולמדו לו להביא ממזרים לעולם, והם הולכים בין ההרים, ועומדים בגוף פעם אחת ביום, ואחר כך נפשטים ממנו^[ג].

בא וראה, ענה זה ממזר היה, שבה צבעון על אמו והוליד ממזר, וזה בא מצד רוח הטומאה שנדבק בו, ולפיכך הוא מצא אותם, והיו מלמדים לו כל המינים של צד הטומאה בשביל זה.

זיו הזוהר

ישרון. **גב**. הנה על פי החשבון לא מת עוד יצחק תחלה מיתת יצחק, להראות שהשתלשלות קדושת רק בשנת הי"ב אחר מכירת יוסף, לכן מפרש האבות היא מן יצחק ליעקב ולא לעשו. **גג**. נחלת שבשביל שרצה להזכיר כאן תולדות עשו מזכיר אבותיו פירוש להיות מרכבה להשכינה הקדושה.

ובא וראה אלו הם ועוד כמה אחרים שנפרדים אלה מאלה, כולם באים מצד ההוא, והולכים במדבר ונראים שם, לפי שהמדבר הוא מקום חרוב, והוא בית מושב שלהם, ועם כל זה אדם ההולך בדרכי הקדוש ברוך הוא והוא ירא מן הקדוש ברוך הוא, אינו מפחד מהם, וכל אותן העמלים בתורה, עליהם כתוב: "ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע יִשְׁמַר אֶת נַפְשְׁךָ, ה' יִשְׁמַר צְאֲתֶךָ וּבֹאֶךָ מֵעֵתָה וְעַד עוֹלָם".

זוהר חלק א' פרשת וישלח דף קעז ע"א

שרו של עשו בזוי ביותר

"וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל", רבי ייסא פתח ואמר: "הִנֵּה קִטְן נִתְתִּיף בְּגוֹיִם בְּזוּי אֶתָּה מְאֹד" (עובדיה א, ב), בא וראה כאשר עשה הקדוש ברוך הוא את העולם, וחלק הארץ לז' תחומים מחולקים, נגד ע' שרים הממונים, והקדוש ברוך הוא חלק אותם לשבעים אומות כל אחד ואחד כראוי לו, כמו שכתוב: "בְּהִנְחַל עֲלֵיוֹן גּוֹיִם בְּהִפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יֵצֵב גְּבֻלַת עַמִּים" (דברים לב, ח), ומכל השרים הממונים שנמסרו לשאר האומות, אין להם בזוי לפניו כהממונה של עשו, מפני מה, לפי שצד של עשו צד של טומאה הוא, וצד של טומאה הוא מבוזה לפני הקדוש ברוך הוא, מאותן מדרגות הקטנות שאחר הריחים שהן רעת שוטרי הדין, הם באים, ועל כן, "הִנֵּה קִטְן נִתְתִּיף בְּגוֹיִם בְּזוּי אֶתָּה מְאֹד".

אחרי מלוכת עשו ימלוך יעקב

בא וראה, "וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוֹם", בארץ, של צד המדרגה שלו שהיא מדרגת עשו, שכתוב: "עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם", וכולם באים מן צד של רוח הטומאה, "לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל", לפי שהן המדרגות העומדות בבית השער למטה בראשונה, ולפיכך אמר יעקב, "יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדּוֹ", לפי שהמדרגות שלו הן ראשונות ליכנס, ולפיכך "לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל", שעוד לא הגיע הזמן של מלוכת שמים למשול, ולהתחבר בבני ישראל, ולפיכך אמר "יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדּוֹ", וכאשר נמלאו אותן המדרגות בראשונה, נתעוררה אחר כך מלוכת שמים למשול על התחתונים, וכשהתחילה, התחילה בקטן השבטים שהוא בנימין, כמו שכתוב: "שֵׁם בְּנֵימִן צָעִיר רֹדֵם וְגו'" (תהלים סח, כח), ובו התחילה המלוכה להתעורר, אחר כך באה המלוכה במקומה, ונתקיימה עמו שלא תסור לעולם.

אשרי חלקם של ישראל, שהקדוש ברוך הוא בחר בהם מכל העמים עובדי כוכבים, לפי שבכולם כתוב: "הִבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים בְּעֵת פְּקֻדָתָם יֹאבְדוּ" (ירמיהו י, טו) בזמן שעתיד הקדוש ברוך הוא לבערם מן העולם וישאר הוא בלבדו, כמו שכתוב: "וְיִנְשָׁבֵב ה' לְבָדוֹ בַּיּוֹם הַהוּא (ישעיהו ב, יא), בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן":

זיו הזוהר

נד. אין זה גוף גשמי לגמרי של בשר המורכב מן ד' יסודות אש רוח ומים, שההרכבה וההפרדה שלו נעשה יסודות, אש רוח מים עפר, אלא שמורכב רק מן ג' בנקל ויכול להתראות לעיני איש כמו גוף גשמי לגמרי.